Test Booklet Code & No.
प्रश्नपत्रिका कोड व क्र.

C

Paper-III
EDUCATION

Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) ....

(Name) ....

2. (Signature) ....

(Name) ....

Seat No. | | | | | | |

(In figures as in Admit Card)

Seat No. ....

(In words)

OMR Sheet No. | | | | | | |

(To be filled by the Candidate)

MAY - 70316

Time Allowed : 2½ Hours] **[Maximum Marks : 150**

Number of Pages in this Booklet : **36** Number of Questions in this Booklet : **75**

Instructions for the Candidates

1. Write your Seat No. and OMR Sheet No. in the space provided on the top of this page.
2. This paper consists of **75** objective type questions. Each question will carry *two* marks. *All* questions of Paper-III will be compulsory, covering entire syllabus (including all electives, without options).
3. At the commencement of examination, the question booklet will be given to the student. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as follows :
   (*i*) To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal or open booklet.
   (*ii*) **Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to missing pages/ questions or questions repeated or not in serial order or any other discrepancy should not be accepted and correct booklet should be obtained from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given. The same may please be noted.**
   (*iii*) After this verification is over, the OMR Sheet Number should be entered on this Test Booklet.
4. Each question has four alternative responses marked (A), (B), (C) and (D). You have to darken the circle as indicated below on the correct response against each item.
   Example : where (C) is the correct response.
   (A) (B) ● (D)
5. Your responses to the items are to be indicated in the **OMR Sheet given inside the Booklet only.** If you mark at any place other than in the circle in the OMR Sheet, it will not be evaluated.
6. Read instructions given inside carefully.
7. Rough Work is to be done at the end of this booklet.
8. If you write your Name, Seat Number, Phone Number or put any mark on any part of the OMR Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, or use abusive language or employ any other unfair means, you will render yourself liable to disqualification.
9. You have to return original OMR Sheet to the invigilator at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall. You are, however, allowed to carry the Test Booklet and duplicate copy of OMR Sheet on conclusion of examination.
10. **Use only Blue/Black Ball point pen.**
11. **Use of any calculator or log table, etc., is prohibited.**
12. **There is no negative marking for incorrect answers.**

विद्यार्थ्यांसाठी महत्त्वाच्या सूचना

1. परिक्षार्थींनी आपला आसन क्रमांक या पृष्ठावरील वरच्या कोपऱ्यात लिहावा. तसेच आपणांस दिलेल्या उत्तरपत्रिकेचा क्रमांक त्याखाली लिहावा.
2. सदर प्रश्नपत्रिकेत 75 बहुपर्यायी प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नास **दोन** गुण आहेत. या प्रश्नपत्रिकेतील **सर्व** प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे. सदरचे प्रश्न हे या विषयाच्या संपूर्ण अभ्यासक्रमावर आधारित आहेत.
3. परीक्षा सुरू झाल्यावर विद्यार्थ्याला प्रश्नपत्रिका दिली जाईल. सुरुवातीच्या 5 मिनीटांमध्ये आपण सदर प्रश्नपत्रिका उघडून खालील बाबी अवश्य तपासून पहाव्यात.
   (*i*) प्रश्नपत्रिका उघडण्यासाठी प्रश्नपत्रिकेवर लावलेले सील उघडावे. सील नसलेली किंवा सील उघडलेली प्रश्नपत्रिका स्विकारू नये.
   (*ii*) **पहिल्या पृष्ठावर नमूद केल्याप्रमाणे प्रश्नपत्रिकेची एकूण पृष्ठे तसेच प्रश्नपत्रिकेतील एकूण प्रश्नांची संख्या पडताळून पहावी. पृष्ठे कमी असलेली/कमी प्रश्न असलेली/प्रश्नांचा चूकीचा क्रम असलेली किंवा इतर त्रुटी असलेली सदोष प्रश्नपत्रिका सुरुवातीच्या 5 मिनिटातच पर्यवेक्षकाला परत देऊन दुसरी प्रश्नपत्रिका मागवून घ्यावी. त्यानंतर प्रश्नपत्रिका बदलून मिळणार नाही तसेच वेळही वाढवून मिळणार नाही याची कृपया विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.**
   (*iii*) वरीलप्रमाणे सर्व पडताळून पहिल्यानंतरच प्रश्नपत्रिकेवर ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेचा नंबर लिहावा.
4. प्रत्येक प्रश्नासाठी (A), (B), (C) आणि (D) अशी चार विकल्प उत्तरे दिली आहेत. त्यातील योग्य उत्तराचा रकाना खाली दर्शविल्याप्रमाणे ठळकपणे काळा/निळा करावा.
   उदा. : जर (C) हे योग्य उत्तर असेल तर.
   (A) (B) ● (D)
5. या प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नांची उत्तरे **ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेतच दर्शवावीत.** इतर ठिकाणी लिहिलेली उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
6. आत दिलेल्या सूचना काळजीपूर्वक वाचाव्यात.
7. प्रश्नपत्रिकेच्या शेवटी जोडलेल्या कोऱ्या पानावरच कच्चे काम करावे.
8. जर आपण ओ.एम.आर. वर नमूद केलेल्या ठिकाणा व्यतिरीक्त इतर कोठेही नाव, आसन क्रमांक, फोन नंबर किंवा ओळख पटेल अशी कोणतीही खूण केलेली आढळून आल्यास अथवा असभ्य भाषेचा वापर किंवा इतर गैरमार्गांचा अवलंब केल्यास विद्यार्थ्याला परीक्षेस अपात्र ठरविण्यात येईल.
9. परीक्षा संपल्यानंतर विद्यार्थ्याने मूळ ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिका पर्यवेक्षकांकडे परत करणे आवश्यक आहे. तथापी, प्रश्नपत्रिका व ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेची द्वितीय प्रत आपल्याबरोबर नेण्यास विद्यार्थ्यांना परवानगी आहे.
10. **फक्त निळ्या किंवा काळ्या बॉल पेनचाच वापर करावा.**
11. **कॅलक्युलेटर किंवा लॉग टेबल वापरण्यास परवानगी नाही.**
12. **चुकीच्या उत्तरासाठी गुण कपात केली जाणार नाही.**

Education
Paper III
शिक्षाशास्त्र
प्रश्नपत्रिका III

Time Allowed : 2½ Hours] **[Maximum Marks : 150**

Note : This Paper contains *Seventy five* **(75)** multiple choice questions. Each question carrying **Two (2)** marks. Attempt *All* questions.

सूचना : या प्रश्नपत्रिकेत एकूण **पचहत्तर (75)** बहुपर्यायी प्रश्न दिलेले आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला **दोन (2)** गुण आहेत. **सर्व** प्रश्न सोडवा.

1. The contributor to the human relations approach in administration is ....

   (A) Taylor

   (B) Weber

   (C) Lewin

   (D) Fayol

2. Vocationalization of education results in ....

   (A) Enabling an individual to get a job

   (B) Creating jobs

   (C) Developing artistic skills

   (D) Making knowledgeable persons

1. प्रशासनातील मानवीसंबंध उपागमात ....चे योगदान आहे.

   (A) टेलर

   (B) वेबर

   (C) लेविन

   (D) फेयॉल

2. शिक्षणाच्या व्यावसायिकरणाचा परिणाम .... हे होय.

   (A) व्यक्तींना नोकरी मिळविण्यासाठी सक्षम करणे

   (B) नोकऱ्या उपलब्ध करणे

   (C) कलात्मक कौशल्ये विकसित करणे

   (D) व्यक्तींना ज्ञानी बनविणे

3. The fundamental questions regarding need, use and framework of curriculum find its answers in :
   (A) History, Political Science and Psychology
   (B) Philosophy, Psychology and Sociology
   (C) History, Geography and Social Work
   (D) Political Economy, History and Social Work

4. Hilda Taba's grass root level model of curriculum construction lays emphasis on :
   (A) Participation of teachers in developing curriculum
   (B) Involvement of community in development of curriculum
   (C) Technocrat participation in development of curriculum
   (D) Co-operation of government in development of curriculum

3. अभ्यासक्रमासंबंधीच्या मूलभूत गरजा, उपयोग व संरचना याविषयीची उत्तरे .... यामध्ये सापडतात.
   (A) इतिहास, राज्यशास्त्र व मानसशास्त्र
   (B) तत्त्वज्ञान, मानसशास्त्र व समाजशास्त्र
   (C) इतिहास, भूगोल व समाजकार्य
   (D) राजकीय अर्थशास्त्र, इतिहास व सामाजिक कार्य

4. हिल्डा टाबा (Hilda Taba) च्या अभ्यासक्रम-विकसनाच्या मूलभूत प्रतिमानाचा भर ....यावर आहे.
   (A) अभ्यासक्रमविकसनामध्ये शिक्षकांचा सहभाग
   (B) अभ्यासक्रमविकसनामध्ये समाजाचा सहभाग
   (C) अभ्यासक्रमविकसनामध्ये तंत्रज्ञांचा सहभाग
   (D) अभ्यासक्रमविकसनामध्ये शासनाचे सहकार्य

5. Formative evaluation takes place when ....

(1) teachers give feedback to the students for better learning

(2) Students assessment for better teaching

(3) Principal monitors classroom activities

(4) Parents are involved in school related activities

(A) 1—3

(B) 1—2

(C) 1—4

(D) 2—4

6. The concept of bureaucracy in administration was propounded by :

(A) Taylor

(B) Fayol

(C) Weber

(D) Mayo

7. Delphi technique is useful in :

(A) Organising

(B) Organisational Compliance

(C) Decision-making

(D) Supervision

5. आकारिक मूल्यमापन .... घडते.

(1) शिक्षक विद्यार्थ्यांच्या चांगल्या अध्ययना-साठी प्रत्याभरण करताना

(2) विद्यार्थ्यांच्या चांगल्या अध्यापनासाठी मूल्यांकन करताना

(3) मुख्याध्यापक वर्गातील कामाचे नियंत्रण करताना

(4) पालक शाळेतील कार्यामध्ये सहभागी होताना

(A) 1—3

(B) 1—2

(C) 1—4

(D) 2—4

6. प्रशासनात नोकरशाहीची संकल्पना .... यांनी दिली.

(A) टेलर

(B) फेयोल

(C) वेबर

(D) मेयो

7. डेल्फी तंत्र .... यासाठी उपयुक्त आहे.

(A) संघटित करणे

(B) संस्थानिहाय पूर्तता

(C) निर्णय घेणे

(D) पर्यवेक्षण

8. Organisational development is meant for :
   (A) student development in particular
   (B) supervision and inspection
   (C) bringing about change with the help of knowledge of behavioural science
   (D) educational planning

8. संस्थानिहाय विकसन .... यासाठी आहे.
   (A) विद्यार्थी विकास
   (B) पर्यवेक्षण व तपासणी
   (C) वार्तनिक विज्ञानाच्या ज्ञानाचा उपयोग करून संस्थेत परिवर्तन आणणे
   (D) शैक्षणिक नियोजन

9. Developing an outline of the things to be accomplished and the method of accomplishing them is known as :
   (A) Organising
   (B) Directing
   (C) Planning
   (D) Controlling

9. इच्छित बाबींची यादी तयार करून ती कोणत्या पद्धतीने करावयाची याची रूपरेषा तयार करणे म्हणजे .... होय.
   (A) संघटन करणे
   (B) निर्देशन करणे
   (C) नियोजन करणे
   (D) नियंत्रण करणे

10. Fielder's Contingency Theory deals with :
   (A) Leader-member relations
   (B) Initiating structure
   (C) General leadership effectiveness
   (D) Leadership skills

10. फील्डरच्या कॉन्टीन्जन्सी उपपत्तीमध्ये खालील बाब समाविष्ट आहे :
   (A) नेता-अनुयायी संबंध
   (B) प्रारंभकारक संरचना
   (C) सामान्य नेतृत्व परिणामकारकता
   (D) नेतृत्व कौशल्ये

11. The following is a group approach to organisational development :

(A) Role Analysis Technique

(B) T-Group Training

(C) Transactional Analysis

(D) S-O-B-C Model

12. The function of educational supervision is :

(A) Improvement of instruction

(B) Educational planning

(C) Becoming principal

(D) Giving a grade to the school

13. Taylor's contribution to management is known as :

(A) Administrative Management

(B) Systems Approach

(C) Human Relations School

(D) Scientific Management

11. संस्थानिहाय विकसनाच्या गट उपागम खालील-प्रमाणे आहे :

(A) भूमिका विश्लेषण तंत्र

(B) T-गट प्रशिक्षण

(C) देवाण-घेवाण विश्लेषण

(D) S-O-B-C प्रतिमान

12. शैक्षणिक पर्यवेक्षणाचे कार्य खालीलप्रमाणे आहे :

(A) अनुदेशनात सुधारणा

(B) शैक्षणिक नियोजन

(C) प्राचार्य पद प्राप्त करणे

(D) शाळेला श्रेणी देणे

13. व्यवस्थापनात टेलरच्या योगदानाला .... असे म्हणतात.

(A) प्रशासकीय व्यवस्थापन

(B) प्रणाली उपागम

(C) मानवीय संबंध संप्रदाय

(D) वैज्ञानिक व्यवस्थापन

14. .... is *not* a technical criterion of a good test.

(A) Validity

(B) Objectivity

(C) Norms

(D) Ease of scoring

15. Mr. Zha would like to develop and standardize a test. Which of the following he should ensure in the beginning ?

(A) Reliability

(B) Validity

(C) Objectivity

(D) Acceptability

16. "Any score may be expressed in terms of the number of Standard Deviations it is away from the mean." This is the description of ....

(A) T-score

(B) Percentile score

(C) Z-score

(D) Stanine score

14. .... हा चांगल्या कसोटीचा तांत्रिक निकष **नाही**.

(A) सप्रमाणता

(B) वस्तुनिष्ठता

(C) प्रमाणके

(D) गुणदानातील सोपेपणा

15. श्री झा यांना एक कसोटी विकसीत करून ती प्रमाणित करावयाची आहे. त्यांनी खालीलपैकी कशाची खात्री सुरुवातीलाच करून घेतली पाहिजे ?

(A) विश्वसनीयता

(B) सप्रमाणता

(C) वस्तुनिष्ठता

(D) स्वीकार्यता

16. कोणताही प्राप्तांक तो मध्यमानापासून किती प्रमाणविचलने दूर आहे अशा स्वरूपात व्यक्त करता येऊ शकतो. हे .... याचे वर्णन आहे.

(A) T-प्राप्तांक

(B) शततमक प्राप्तांक

(C) Z-प्राप्तांक

(D) प्रणऊ प्राप्तांक

17. Median is an appropriate measure of central tendency for the data measured on .... scale.

(A) Nominal

(B) Ordinal

(C) Interval

(D) Ratio

18. Dr. Saxena prepared a test and administered it on the same group twice. Then he computed coefficient of correlation between two sets of scores. This procedure is used in establishing ....

(A) Reliability

(B) Validity

(C) Objectivity

(D) Usability

17. .... शलाकेवर (scale) मोजलेल्या माहिती (data) साठी मध्यांक हे केंद्रीय प्रवृत्तीचे योग्य परिमाण असते.

(A) नामांकन

(B) क्रमांकन

(C) आंतर

(D) गुणोत्तर

18. डॉ. सक्सेना यांनी एक कसोटी तयार केली व एकाच गटावर दोनदा त्या कसोटीची अंमलबजावणी केली. त्यानंतर त्यांनी प्राप्तांकांच्या त्या दोन गटांच्या सहसंबंध सहगुणकाचे गणन केले. ही .... प्रस्थापित करण्याची पद्धती आहे.

(A) विश्वसनीयता

(B) सप्रमाणता

(C) वस्तुनिष्ठता

(D) उपयुक्तता

19. Discrimination Index of an item is 7.33. Hence, the item ....
    (A) should be included in the test
    (B) should not be included in the test
    (C) should be verified by the expert
    (D) should be modified

19. एका प्रश्नाची (item) भेदाभेदन क्षमता 7.33 आहे. तर ....
    (A) तो प्रश्न कसोटीत समाविष्ट करावा
    (B) तो प्रश्न कसोटीत समाविष्ट करू नये
    (C) तो प्रश्न तज्ज्ञांकडून तपासून घ्यावा
    (D) त्या प्रश्नाचे स्वरूप बदलावे

20. The process for ascertaining the .... of test item is known as item analysis.
    (A) Effectiveness
    (B) Ease of scoring
    (C) Length
    (D) Answer

20. कसोटीतील प्रश्नांच्या (item) .... ची खात्री करून घेण्यासाठी केल्या जाणाऱ्या प्रक्रियेला घटक विश्लेषण असे म्हणतात.
    (A) परिणामकारकता
    (B) गुणदानातील सुलभता
    (C) लांबी
    (D) उत्तर

21. In internal evaluation .... is considered.

(A) Progressive changes of the student

(B) Year-end achievement of the student

(C) Year-end behaviour change in the student

(D) Achievement of students in school subjects

22. In the communication cycle the correct sequence of receiver's function is ....

(A) Collection → Systematization → Coding → Projection

(B) Projection → Systematization → Feedback → Collection

(C) Receiving → Decoding → Interpretation → Projection

(D) Projection → Interpretation → Decoding → Receiving

21. अंतर्गत मूल्यमापनात .... याचा विचार केला जातो.

(A) विद्यार्थ्यांमधील प्रगमनशील बदल

(B) विद्यार्थ्यांची वर्ष अखेरीसची संपादणूक

(C) विद्यार्थ्यांमधील वर्ष अखेरीसचे वर्तनबदल

(D) विद्यार्थ्यांची शालेय विषयांमधील संपादणूक

22. संप्रेषण प्रक्रिया चक्रामध्ये ग्राहकाच्या कार्यांचा योग्य क्रम .... हा आहे.

(A) संकलन → सुसूत्रीकरण → सांकेतिकीकरण → प्रक्षेपण

(B) प्रक्षेपण → सुसूत्रीकरण → प्रत्याभरण → संकलन

(C) ग्रहण → निसांकेतिकीकरण → अन्वय → प्रक्षेपण

(D) प्रक्षेपण → अन्वय → निसांकेतिकीकरण → ग्रहण

23. Microteaching has emerged from ....

(A) Behaviourism

(B) Structuralism

(C) Purposivism

(D) Functionalism

24. System Approach is based on ....

(A) Analytical thinking

(B) Synthetic thinking

(C) Analytical and synthetic thinking

(D) Holistic thinking

25. Instructional design that involves four or five experts sitting together on the dias and expressing their thoughts on the subtheme of a topic is ....

(A) Discussion

(B) Seminar

(C) Panel discussion

(D) Workshop

23. सूक्ष्म अध्यापनाचा उगम .... हा आहे

(A) वर्तनवाद

(B) रचनावाद

(C) हेतुवाद

(D) कार्यवाद

24. प्रणाली उपागम ही .... यावर आधारलेली आहे.

(A) विश्लेषणात्मक विचार

(B) संश्लेषणात्मक विचार

(C) विश्लेषणात्मक आणि संश्लेषणात्मक विचार

(D) समग्र विचार

25. एखाद्या विषयाबद्दल व्यासपीठावर चार किंवा पाच तज्ज्ञ एकत्रित येऊन चर्चा करतात या अनुदेशन प्रणालीला .... असे म्हणतात.

(A) चर्चा

(B) परिसंवाद

(C) पथक (पॅनल) चर्चा

(D) कार्यशाळा

26. Teaching pre-primary children Shlokas is related to .... level of teaching.

(A) Understanding

(B) Memory

(C) Reflective thinking

(D) Application

27. In Edgar Dale's cone of experience .... is at the top position.

(A) Verbal response

(B) Motion pictures

(C) Direct experiences

(D) Still pictures

28. The objective of technology at macro-level is ....

(A) to manage the whole educational system that covers planning, implementation and evaluation phases

(B) to use teaching aids

(C) to evaluate the effectiveness of classroom teaching

(D) to help the teacher in teaching-learning process

26. पूर्व प्राथमिकच्या मुलांना 'श्लोक शिकविणे' हे .... या अध्यापन स्तराशी निगडीत आहे.

(A) आकलन

(B) स्मृती (स्मरण)

(C) विमर्शी चिंतन

(D) उपयोजन

27. 'एडगर डेल्स'च्या अनुभव शंकूमध्ये .... हे सर्वात वरच्या टोकाला असतात.

(A) शाब्दिक प्रतिसाद

(B) चलचित्रे

(C) प्रत्यक्ष अनुभव

(D) स्थिर चित्रे

28. स्थूलस्तरावर तंत्रज्ञानाचे उद्दिष्ट .... हे आहे.

(A) सर्व शिक्षण प्रक्रियेमध्ये नियोजन, कार्यवाही, मूल्यमापन या पायऱ्यांचे व्यवस्थापन करणे

(B) शैक्षणिक साधनांचा उपयोग करणे

(C) वर्गअध्यापनाच्या परिणामकारकतेचे मूल्यमापन करणे

(D) अध्ययन-अध्यापन प्रक्रियेमध्ये शिक्षकांना मदत करणे

29. The equation that represents correct and effective communication is ....

(A) MS – MR = 0

(B) MS + MR = 0

(C) MS – MR = +1

(D) MS – MR = – 1

where

MS = Message sent by sender

MR = Message received by receiver

30. In pursuance of the Salamanca Conference "Education for All", the Government of India has launched .... where children with special needs are integrated into general schools.

(A) PIED

(B) DPEP

(C) SSA

(D) ICDS

29. प्रभावी संप्रेषणाचे अचूक समीकरण .... हे आहे.

(A) MS – MR = 0

(B) MS + MR = 0

(C) MS – MR = +1

(D) MS – MR = – 1

जेथे :

MS = प्रेषकाने पाठविलेला संदेश

MR = ग्राहकाने स्वीकारलेला संदेश

30. 'सर्वांसाठी शिक्षण' या विषयावर 'सॅलामॅन्का' येथे झालेल्या परिषदेनंतर भारत सरकारने सर्व-साधारण शाळांमध्ये विशेष गरजा असलेल्या विद्यार्थ्यांचे एकात्मिकरण करण्यासाठी .... हा उपक्रम सुरू केला.

(A) PIED

(B) DPEP

(C) SSA

(D) ICDS

31. Visually handicapped means a person who suffers from visual acuity not exceeding .... in the better eye with correcting lens.

(A) 20/200

(B) 20/20

(C) 10/100

(D) 10/10

32. Hearing impaired children have problems mainly in ....

(A) Educational adjustment

(B) Social adjustment

(C) Occupational adjustment

(D) Personal adjustment

33. Orthopaedically handicapped students should be ideally accommodated in .... schools.

(A) Integrated

(B) Inclusive

(C) General

(D) Special

31. डोळ्यांना दृष्टिसुधारक भिंगांचा वापर करूनही व्यक्तिच्या डोळ्यांची दृष्टीतीक्ष्णता ....पेक्षा जास्त नसेल त्यांना दृष्टीदोष असणारी व्यक्ती म्हणतात.

(A) 20/200

(B) 20/20

(C) 10/100

(D) 10/10

32. कर्णबधिर विद्यार्थ्यांच्या समस्या मुख्यतः .... हे असतात.

(A) शैक्षणिक समायोजन

(B) सामाजिक समायोजन

(C) व्यावसायिक समायोजन

(D) वैयक्तिक समायोजन

33. अस्थिव्यंग विद्यार्थ्यांसाठी .... शाळा सर्वात उपयुक्त ठरते.

(A) एकात्मिक

(B) सर्वसमावेशक

(C) सर्वसाधारण

(D) विशेष

34. Enrichment program for the gifted can be achieved by ....

(A) Promotion from 3rd to 5th standard

(B) Projects and activity oriented home assignments

(C) Extra courses

(D) Early admission

35. Achievement of a student in Language and Maths is much lower than expected from the measured intelligence. This could be due to ....

(A) Lack of motivation

(B) Mental retardation

(C) Learning disability

(D) Autism

34. प्रज्ञावंत विद्यार्थ्यांची ज्ञानसमृद्धी .... यामुळे होते.

(A) इयत्ता तिसरीतून एकदम पाचवीत जाणे

(B) प्रकल्प आणि कृतीयुक्त गृहपाठ

(C) ज्यादा अभ्यासक्रम

(D) शाळेत लवकर प्रवेश घेणे

35. विद्यार्थ्याची भाषिक आणि गणितीय संपादणूक त्याच्या बुद्धिमत्तेच्या तुलनेत कमी आहे. याचे कारण .... हे असु शकेल.

(A) प्रेरणेचा अभाव

(B) मतिमंदता

(C) अध्ययन अक्षमता

(D) स्वमग्नता

36. Delinquent behaviour is a reaction to the prevailing .... conditions.

(A) Educational and Social

(B) Social and Environmental

(C) Environmental and Educational

(D) Educational and Economical

37. Educational achievement is possible in .... mentally retarded children.

(A) Profoundly

(B) Severely

(C) Moderately

(D) Mildly

36. बालकाला प्राप्त परिस्थितीत मिळणाऱ्या .... ला प्रतिसाद म्हणून बालगुन्हेगारी वर्तन घडते.

(A) शैक्षणिक आणि सामाजिक परिस्थिती

(B) सामाजिक आणि पर्यावरणीय परिस्थिती

(C) पर्यावरणीय परिस्थिती आणि शैक्षणिक परिस्थिती

(D) शैक्षणिक आणि आर्थिक परिस्थिती

37. शैक्षणिक संपादणूक .... मतिमंद बालकांमध्ये शक्य असते.

(A) अतीतीव्र

(B) तीव्र

(C) मध्यम

(D) सौम्य

38. Effective teacher education is *not* dependent on :

(A) standards of teachers and teacher education

(B) the learner-centred instruction in teacher education

(C) provision of opportunities for interaction with peers and experienced teachers

(D) the level of socio-economic status of teachers

39. Which of the following national body appoints the Chairperson of NCTE ?

(A) UGC

(B) MHRD

(C) NCERT

(D) Parliament

38. प्रभावी शिक्षक शिक्षण हे .... यावर अवलंबून नसते.

(A) शिक्षकांचा व शिक्षक प्रशिक्षकाचा दर्जा

(B) शिक्षक शिक्षणामध्ये विद्यार्थी केंद्रित अनुदेशन

(C) सहाध्यायी व अनुभवी शिक्षकांशी आंतर-क्रिया होण्यासाठी तरतूद

(D) शिक्षकांचा सामाजिक व आर्थिक स्तर

39. एन्.सी.टी.ई. च्या अध्यक्षांची नेमणूक खालील-पैकी कोणती राष्ट्रीय संस्था करते ?

(A) विद्यापीठ अनुदान आयोग

(B) मानव संसाधन मंत्रालय

(C) राष्ट्रीय शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद

(D) संसद

40. As per the NCTE-2014 Regulations, 'stand alone' college is ....
   (A) All the teacher education courses offered by the college
   (B) Only academic course (B.A./B.Com./B.Sc.) offered by the college
   (C) Only one teacher education course offered by the college
   (D) All the NCTE recognised courses offered by the college

41. An objective of NCTE is to ....
   (A) achieve harmonious development of teachers
   (B) maintain balance between demand and supply of teachers
   (C) achieve planned and co-ordinated development of teacher education
   (D) achieve planned and co-ordinated development of school education

40. सन 2014 च्या NCTE च्या नियमावलीनुसार 'स्टंड अलोन' (Stand Alone) महाविद्यालय म्हणजे ....
   (A) ज्यामध्ये शिक्षक शिक्षणाचे सर्व कोर्सेस चालविले जातात
   (B) ज्यामध्ये केवळ बी.ए./बी.कॉम, बी.एस.सी. सारखे कोर्सेस चालविले जातात
   (C) ज्यामध्ये केवळ शिक्षक शिक्षणाचा एक कोर्स चालविला जातो
   (D) ज्यामध्ये एन्.सी.टी.ई. मान्यताप्राप्त सर्व कोर्सेस चालविले जातात

41. राष्ट्रीय शिक्षक शिक्षण परिषदचे उद्दिष्ट .... हे आहे.
   (A) शिक्षकांचा सुसंवादी विकास
   (B) शिक्षकांच्या मागणी व पुरवठ्यामध्ये संतुलन ठेवणे
   (C) शिक्षक शिक्षणाच्या नियोजित समन्वयीत विकास संपादन करणे
   (D) शालेय शिक्षणाचा नियोजित समन्वयीत विकास संपादन करणे

42. Rehabilitation Council of India comes under the Ministry of ....

(A) HRD

(B) Defence

(C) Rural Development

(D) Social Justice and Empowerment

42. राष्ट्रीय पुनर्वसन संस्था कोणत्या मंत्रालयाच्या अधिपत्याखाली येते ?

(A) मानव संसाधन विकास मंत्रालय

(B) संरक्षण मंत्रालय

(C) ग्रामीण विकास मंत्रालय

(D) सामाजिक न्याय व सबलीकरण

43. "The period of training is too short, the curriculum too narrow and the teaching staff inadequately qualified." This dismal picture of teachers and their training was stated by :

(A) Hartog Committee

(B) Calcutta University Commission

(C) Abbot-Wood Report

(D) University Education Commission (1948)

43. शिक्षक व त्यांच्या प्रशिक्षणाचे खेदजनक चित्र .... यामध्ये उदधृत केलेले आहे.

(A) हर्टाग कमिटी

(B) कलकत्ता विद्यापीठ आयोग

(C) ॲबट-वुड अहवाल

(D) विद्यापीठ शिक्षण आयोग (1948)

44. Performance Appraisal of teachers is a process of ....

(A) evaluating the teacher by what he/she is

(B) Obtaining information about the teacher

(C) Comparing the performance of the teacher to a set of standards

(D) Accessing the qualities of teacher

45. "Workshops" in teacher education is mainly characterised by ....

(A) Teachers working using technology

(B) Teachers work actively and intensively on specifically faced problems in school

(C) Teachers exchange methods of teaching

(D) Teacher's learn new methods of teaching and learning

44. शिक्षकाच्या कार्यमानाची जाणीव ही .... प्रक्रिया होय.

(A) शिक्षक कसा आहे/कशी आहे याचे मूल्यमापन

(B) शिक्षकासंबंधी माहिती घेणे

(C) विहित केलेल्या प्रमाणकाच्या आधारे शिक्षकाच्या कार्यमानाची तुलना करणे

(D) शिक्षकाच्या गुणांचे मूल्यांकन करणे

45. शिक्षक शिक्षणाच्या कार्यशाळेचे .... हे वैशिष्ट्य सांगता येईल.

(A) शिक्षक तंत्रज्ञानाचा उपयोग करून काम करतात

(B) शिक्षक शाळेत उद्‌भवणाऱ्या विशिष्ट समस्यांवर हिरीरीने व तीव्रतेने काम करतात

(C) शिक्षक अध्यापनाच्या पद्धतींची देवाणघेवाण करतात

(D) शिक्षक अध्ययन-अध्यापनाच्या नवीन पद्धती शिकतात

46. "Religion and Education are ways of upasana." This thought is given by ....

(A) Buddhism

(B) Jainism

(C) Spiritualism

(D) Idealism

47. Pluralistic philosophy of life is also known as ....

(A) Pragmatism

(B) Idealism

(C) Naturalism

(D) Spiritualism

48. The three sources of knowledge are discussed in ....

(A) Axiology

(B) Ontology

(C) Epistemology

(D) Pedagogy

46. ''धर्म व शिक्षण हे उपासनेचे मार्ग आहेत.'' हा विचार .... तत्वज्ञाने दिलेला आहे.

(A) बौद्ध

(B) जैन

(C) अध्यात्मवादी

(D) आदर्शवादी

47. जीवनाच्या अनेकत्ववादी तत्वज्ञानाला .... असे म्हणूनही ओळखले जाते.

(A) अनेकत्ववाद

(B) आदर्शवाद

(C) निसर्गवाद

(D) अध्यात्मवाद

48. ज्ञानग्रहणाचे तीन मार्गांची चर्चा .... यात केलेली आहे.

(A) मूल्यमीमांसा

(B) तत्वमीमांसा

(C) ज्ञानमीमांसा

(D) अध्यापनशास्त्र

49. "One of the aims of education is to help attain Nirwan" is according to .... philosophy.

(A) Jainism

(B) Buddhism

(C) Vedant

(D) Upanishad

50. There are *two* major types of equality :

(A) Equality of merit and equality of educational opportunity

(B) Equality of educational opportunity and equality of life chances

(C) Equality of merit and equality of life chances

(D) Equality of life chances and equality of educational outcomes

49. .... तत्वज्ञानानुसार शिक्षणाच्या ध्येयांपैकी निर्वाण प्राप्ती हे एक ध्येय आहे.

(A) जैन

(B) बौद्ध

(C) वेदांत

(D) उपनिषद

50. समानतेचे **दोन** प्रमुख प्रकार म्हणजे ....

(A) गुणवत्तेची समानता व शैक्षणिक संधींची समानता

(B) शैक्षणिक संधीची समानता व जीवनसंधींची समानता

(C) गुणवत्तेची समानता व जीवनसंधींची समानता

(D) जीवनसंधींची समानता व शैक्षणिक निष्पत्तींची समानता

51. The process of social change in India is affected adversely due to ....

(A) Secularism

(B) Democracy

(C) Population explosion

(D) Indian constitution

52. For social integration of SC/STs in the Indian society ....

(A) Collective representation is sufficient

(B) Positive discrimination is sufficient

(C) Education with critical thinking skills is necessary

(D) Use of technology is necessary

51. भारतातील सामाजिक परिवर्तनाच्या प्रक्रियेवर .... मुळे वाईट परिणाम झाला आहे.

(A) धर्मनिरपेक्षता

(B) लोकशाही

(C) लोकसंख्या विस्फोट

(D) भारतीय राज्यघटना

52. भारतीय समाजातील एस.सी./एस.टी. लोकांच्या सामाजिक एकात्मतेसाठी ....

(A) एकत्रित प्रतिनिधीत्व पुरेसे आहे

(B) धनात्मक भेदन पुरेसे आहे

(C) चिकित्सक विचारकौशल्यांचे शिक्षण आवश्यक आहे

(D) तंत्रज्ञानाचा वापर आवश्यक आहे

53. The following was an eminent social reformer for women's education in Maharashtra :

(A) Maharshi Karve

(B) Raja Ram Mohan Roy

(C) Veer Savarkar

(D) Subhashchandra Bose

54. Students form their gangs and use code language at the .... stage of development.

(A) Later childhood

(B) Adolescence

(C) Adult

(D) Pre-childhood

53. महाराष्ट्रात स्त्री शिक्षणासाठी प्रख्यात सामाजिक कार्यकर्ते .... हे होते.

(A) महर्षी कर्वे

(B) राजा राममोहन रॉय

(C) वीर सावरकर

(D) सुभाषचंद्र बोस

54. विकासाच्या .... विद्यार्थी त्यांची टोळी तयार करतात व सांकेतिक भाषेचा वापर करतात.

(A) उत्तर-बाल्यावस्थेत

(B) कुमारावस्थेत

(C) प्रौढावस्थेत

(D) पूर्व-बाल्यावस्थेत

55. Deepika is always hyperactive. This may be because of more secretion of .... hormone.

(A) Adrenalin

(B) Thyroxin

(C) Pituitarin

(D) Estrogen

56. Which of the following statement related to human development is *not* true ?

(A) Speed of development process is normal and constant in all the stages of development

(B) Speed of development varies in different types of animals

(C) Speed of development is more in first five years

(D) Speed of development is not constant in all the stages of development

55. दीपीका नेहमी चंचल व अस्वस्थ असते. याचे कारण .... या संप्रेरकाचे जास्त स्रवणे हे असू शकेल.

(A) ॲड्रिनॅलीन

(B) थायरॉक्झीन

(C) पिट्युटरीन

(D) इस्ट्रोजेन

56. मानवी विकासासंबंधीच्या खालील विधानांपैकी कोणते विधान **असत्य** आहे ?

(A) विकासाचा वेग विकासाच्या सर्व अवस्थां-मध्ये सामान्य व स्थिर असतो

(B) विकासाचा वेग विविध प्राण्यांमध्ये वेगवेगळा असतो

(C) विकासाचा वेग पहिल्या पाच वर्षांमध्ये अधिक असतो

(D) सर्व विकासावस्थांमध्ये विकासाचा वेग असमान असतो

57. Intrapersonal intelligence helps an individual to understand .... by providing an insight into total behaviour.

(A) relations with others

(B) his own self

(C) one's body

(D) skills of others

58. 'Mugdha has high ability to solve problems presented in the form of symbols, words, numbers, formulae and diagrams.' According to Thorndike this is the example of ....

(A) Social intelligence

(B) Abstract intelligence

(C) Concrete intelligence

(D) Mechanical intelligence

57. प्रत्येक व्यक्तीला .... समजून घेऊन संपूर्ण वर्तनाची जाणीव करून देण्यासाठी आंतरवैयक्तिक (Intrapersonal) बुद्धिमत्ता मदत करते.

(A) इतरांबरोबरचे संबंध

(B) स्वत:ला

(C) एखाद्याची शरीररचना

(D) इतरांची कौशल्ये

58. 'मुग्धाकडे चिन्हे, शब्द, संख्या, सूत्रे व आकृत्यांवर आधारित उदाहरणे सोडविण्याची उच्च क्षमता आहे.' थॉर्नडाईक यांच्या मते हे .... चे उदाहरण आहे.

(A) सामाजिक बुद्धिमत्ता

(B) अमूर्त बुद्धिमत्ता

(C) मूर्त बुद्धिमत्ता

(D) यांत्रिकी बुद्धिमत्ता

59. Twenty years old Atharv solved all questions correctly from the intelligence test made for sixteen years, hence Atharv's intelligence quotient will be ....

(A) 80

(B) 125

(C) 100

(D) more than 125

60. 'Alia says that her teachers always intentionally give less marks because she is from a specific community.' This is an example of .... type of defense mechanism.

(A) Delusion

(B) Displacement

(C) Negativism

(D) Projection

59. वीस वर्षाच्या अथर्वने 16 वर्षाच्या मुलांसाठीच्या बुद्धिमापन चाचणीतील सर्व प्रश्न अचूक सोडविले, तर अथर्वचा बुद्धिगुणांक .... असेल.

(A) 80

(B) 125

(C) 100

(D) 125 पेक्षा जास्त

60. 'आलिया म्हणते की तिचे शिक्षक ती विशिष्ट समुदायातील असल्यामुळे तिला जाणीवपूर्वक कमी गुण देतात.' हे विषमायोजनाच्या .... प्रकारच्या संरक्षण यंत्रणेचे उदाहरण आहे.

(A) विकृतश्रद्धा

(B) विस्थापन

(C) नकारात्मकता

(D) प्रक्षेपण

61. To satisfy the needs of the body is the function of ....

(A) Id

(B) Ego

(C) Super-ego

(D) Libido

62. According to Kohlberg's theory of moral development; the child experiences the personal rights given by the society in the .... level.

(A) Pre-moral

(B) Conventional

(C) Pre-conventional

(D) Post-conventional

61. शरीराच्या गरजा भागविणे हे .... चे कार्य आहे.

(A) सुप्तात्मा

(B) बोधात्मा

(C) विवेकात्मा

(D) कामचेतना

62. कोहलबर्गच्या नैतिक विकासाच्या सिद्धांतानुसार मुलाला समाजाने सुपूर्त केलेल्या वैयक्तिक हक्कांची जाणीव .... या पातळीत होते.

(A) पूर्व-नैतिक

(B) पारंपरिक

(C) पूर्व-पारंपरिक

(D) परंपरा-पश्चात्

63. The tool that is *not* used for the follow up procedure is ....

(A) Checklist

(B) Interview

(C) Psychological tests

(D) Group discussion

64. The specific function of educational guidance for secondary stage is to ....

(A) assist pupils to select curriculum and courses

(B) assist pupils to make a proper beginning of their educational life

(C) assist pupils in making rational educational plans

(D) assist pupils for securing admission to secondary schools

63. अनुधावन प्रक्रियेसाठी .... हे साधन वापरले जात **नाही**.

(A) पडताळा सूची

(B) मुलाखत

(C) मानसशास्त्रीय चाचण्या

(D) गटचर्चा

64. माध्यमिक स्तरावर शैक्षणिक मार्गदर्शनाचे निश्चित कार्य .... हे आहे.

(A) विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रम व पाठ्यक्रम निवडीसाठी सहाय्य करणे

(B) विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक जीवनाची चांगली सुरुवात करण्यासाठी साहाय्य करणे

(C) शैक्षणिक योजना विवेकपूर्ण बनविण्यासाठी मदत करते

(D) माध्यमिक शाळेत प्रवेशासाठी विद्यार्थ्यांना तयार करण्यास सहकार्य करणे

65. The first step in directive counselling is ....

(A) Diagnosis

(B) Prognosis

(C) Analysis

(D) Synthesis

66. The most valid and basic tool/ technique for counselling is ....

(A) Questionnaire

(B) Inventory

(C) Interview

(D) Psychological tests

67. A researcher wanted to do a survey in 50 junior college classes in a district. For this he randomly selected 10 junior colleges from all of the junior colleges in the district. From these junior colleges he randomly selected 50 classes. The researcher has used .... sampling techniques.

(A) Simple random

(B) Stratified random

(C) Systematic

(D) Cluster

65. निर्देशित समुपदेशनाची पहिली पायरी .... ही आहे.

(A) निदान

(B) पुर्वानुमान

(C) विश्लेषण

(D) संश्लेषण

66. समुपदेशनासाठी सर्वात वैध व मूलभूत साधन/तंत्र .... हे आहे.

(A) प्रश्नावली

(B) शोधिका

(C) मुलाखत

(D) मानसशास्त्रीय चाचण्या

67. एका संशोधकाला जिल्ह्यातील 50 ज्युनिअर कॉलेजेसमधील वर्गांमध्ये सर्वेक्षण करावयाचे आहे. यासाठी त्याने जिल्ह्यातील सर्व ज्युनिअर कॉलेजेसपैकी 10 कॉलेजेस यादृच्छिकपणे निवडली. या ज्युनिअर कॉलेजेसमधून त्याने यादृच्छिकपणे 50 वर्ग निवडले. या संशोधकाने .... नमुनानिवड तंत्र वापरले.

(A) सुगम यादृच्छिक

(B) स्तरीय यादृच्छिक

(C) नियमबद्ध

(D) गुच्छ

68. Purposive sampling is also called as ....

(A) Judgemental sampling

(B) Accidental sampling

(C) Convenience sampling

(D) Quota sampling

69. A researcher took single group pre-test-post-test design for his study. He administered the same test as pre-test and post-test. The main threat to the internal validity of this research is due to ....

(A) Testing

(B) Maturation

(C) Mortality

(D) History

70. Two-year B.Ed. course will be started because of the recommendations given in Kothari Commission ?

This type of hypothesis is known as ....

(A) Directional hypothesis

(B) Non-directional hypothesis

(C) Null hypothesis

(D) Historical hypothesis

68. सहेतुक नमुनानिवड .... या नावानेही ओळखली जाते.

(A) जजमेंटल (Judgemental) नमुनानिवड

(B) प्रासंगिक नमुनानिवड

(C) सोयीस्कर नमुनानिवड

(D) निर्दिष्टांश नमुनानिवड

69. एका संशोधकाने त्याच्या संशोधनासाठी एकल गट पूर्व-चाचणी-उत्तर-चाचणी अभिकल्प वापरला. त्यासाठी त्याने एकच चाचणी पूर्व-चाचणी व उत्तर-चाचणी म्हणून वापरली. या संशोधनाच्या आंतरिक सप्रमाणतेला .... मुळे धोका (threat) असतो.

(A) परीक्षण

(B) परिपक्वता

(C) मृत्यू (Mortality)

(D) इतिहास

70. कोठारी कमिशनच्या शिफारशीनुसार दोन वर्षांचा बी.एड. अभ्यासक्रम सुरू होणारे आहे.

या परिकल्पनेस .... म्हणतात.

(A) दिशादर्शक कल्पना

(B) अदिशादर्शक कल्पना

(C) शून्य परिकल्पना

(D) ऐतिहासिक परिकल्पना

71. The following is *not* the purpose of an interview :

(A) to test ability

(B) to assess a person in some aspect

(C) to test or develop hypothesis

(D) to select or promote individual

72. Which of the following is *not* a feature of Qualitative Research ?

(A) Image or text data

(B) Pre-determined instruments

(C) Thematic development of data

(D) Flexible and emerging nature

73. The key question addressed in a case study is ....

(A) What are the characteristics of a particular phenomenon ?

(B) How do people make sense of their everyday activities in order to behave in socially accepted ways

(C) What are the cultural patterns of the group in its natural setting

(D) How do people construct meanings by interacting with others

71. मुलाखतीचा खालीलपैकी कोणता हेतू नसतो?

(A) क्षमता तपासणे

(B) व्यक्तीच्या एखाद्या पैलूचे मूल्यांकन करणे

(C) परिकल्पना तपासणे किंवा विकसित करणे

(D) व्यक्तीची निवड करणे अथवा बढती देणे

72. खालीलपैकी कोणते गुणात्मक संशोधनाचे वैशिष्ट्य **नाही** ?

(A) चित्र किंवा शब्द स्वरूपातील माहिती

(B) पूर्वीच निश्चित केलेली साधने

(C) विषयानुसार (thematic) माहितीचे (data) विकसन

(D) लवचीक आणि उदयोन्मुख स्वरूप

73. व्यक्ति अभ्यासात विचारात घेतला जाणारा प्रमुख प्रश्न म्हणजे ....

(A) विशिष्ट घटनेची वैशिष्टे कोणती ?

(B) सामाजिकदृष्ट्या स्वीकारार्ह वर्तनाच्या दृष्टीने लोक त्यांच्या दैनंदिन कृती लक्षात घेतात

(C) नैसर्गिक परिस्थितीत एखाद्या गटाच्या सांस्कृतिक रचना कश्या असतात ?

(D) इतरांशी आंतरक्रिया करून लोक त्यातून अर्थ कसा शोधतात ?

74. 'Effect of online teaching programme on student achievement.' This is an example of :

(A) Status Research

(B) Ex post facto Research

(C) Experimental Research

(D) Correlational Research

75. Scientific management focussed on the ....

(A) Structure of the organisation

(B) Management of work and workers

(C) Organising formal structure of authority

(D) Forecasting direction of the organisation

74. 'ऑनलाईन अध्यापन कार्यक्रमाचा विद्यार्थ्यांच्या संपादनावर परिणाम' हे .... चे उदाहरण आहे.

(A) सद्यस्थिती संशोधन

(B) परिणामपश्चात संशोधन

(C) प्रायोगिक संशोधन

(D) सहसंबंधात्मक संशोधन

75. शास्त्रीय व्यवस्थापन हे .... याचा भर देते.

(A) संस्थेची संरचना

(B) काम आणि कामगार यांचे व्यवस्थापन

(C) अधिकाराच्या औपचारिक संरचनेचे संघटन

(D) संस्थेच्या दिशेने भाकित

ROUGH WORK

ROUGH WORK